

ПОРАНЕШЕН ПЕТТИ ОДДЕЛ

САШО ЃОРГИЕВ ПРОТИВ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 49382/06)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

19 април 2012

Оваа пресуда ќе стане конечна во согласност со условите предвидени во членот 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Сашо Ѓорѓиев против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Поранешен Петти Оддел)

засадавајќи во судски совет во состав:

Peer Lorenzen, *претседател*

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Ganna Yudkivska,

Julia Laffranque, *судии,*и Claudia Westerdiek, *секретар на одделот,*

Расправајќи на затворена седница на 27 март 2012 година,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истиот ден:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше поведен со жалба (бр. 49382/06) против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на македонскиот државјанин, г-дин Сашо Ѓорѓиев („жалителот“) на 27 ноември 2006.

2. Жалителот беше застапуван од г-дин П.Шилегов, адвокат од Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од нејзиниот агент, г-ѓа Р.Лазаревска Геровска.

3. Жалителот особено наведе дека државата била одговорна според членот 2 од Конвенцијата заради дејствие опасно по живот, преземено од страна на Р.Д, агент на државата.

4. На 5 октомври 2009 година претседателот на Петтиот оддел одлучи да ја извести Владата за жалбата и да и даде приоритет на жалбата согласно членот 41 од Деловникот на

Судот. Беше одлучено да се донесе едновремено одлука за дозволеноста и основаноста на жалбата (член 19 став 1).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителот е роден 1972 година и живее во Скопје.

A. Историјат на случајот

6. Жалителот работел како келнер во бар во Скопје. Во 3.50 часот утрото на 6 јануари 2002 година, Р.Д., полициски резервист, испукал куршум во барот кој го погодил жалителот во градите. Според медицинската потврда од 12 септември 2002 година, издадена од Клиничкиот центар „Скопје“, жалителот бил итно примен во „тешка општа состојба“. Нанесените повреди биле опишани како: скршена десна клавикула и четири ребра, повреда на артерија субклавија, внатрешно крварење и лезија на нервите од брахијалниот плексус. Неговата десна рака била парализирана. Било заклучено дека жалителот претрпел тешки телесни повреди со витална загрозеност и трајни последици. Бил опериран два пати, вториот пат во април 2002 година во Клиничкиот центар во Белград, Србија.

B. Кривична постапка против Р.Д

7. На 27 март 2003 година во Основниот суд во Скопје („судечкиот суд“) го осудил Р.Д. *in absentia* за “тешки дела против општата сигурнос”. Тој беше осуден на две години

затвор. Откако судот ги сослушал Р.Д., жалителот и шест сведоци и откако извел други материјални докази, заклучил дека Р.Д., во алкохолизирана состојба, ненамерно го повлекол чкрапалото на неговиот службен пиштол и го погодил жалителот кој бил на растојание од еден метар. Жалителот бил советуван да побара надомест на штета со посебна граѓанска тужба. Одлуката стана правосилна на 8 мај 2003 година.

8. Р.Д. отпочнал со служење на казната на 6 јуни 2008 година. На 23 јуни 2008 година судечкиот суд, на барање на Р.Д., ја повторил постапката. На 12 март 2009 година судечкиот суд го прогласил Р.Д. повторно за виновен и го осудил на две години затвор заменета условно за четири години. Нема информација дали подоцнежната одлука била обжалена и дали станала правосилна.

С. Граѓанска постапка за надомест на штета

9. На 11 ноември 2002 година жалителот, застапуван од г-дин П.Шилегов повел граѓанска постапка против Државата/Министерство за внатрешни работи („Министерството“) барајќи надомест на материјална и нематеријална штета претрпена со повредата сторена од Р.Д. Тој навел дека Државата требало да одговара земајќи предвид дека Р.Д., наместо да биде на должност во полициска станица, го застрелал во барот. Тој искористил службен пиштол и бил во униформа. Жалителот барал 28,000,000 македонски денари (МКД) за нематеријална штета и МКД 208,480 за материјална штета (трошоци поврзани со неговиот медицински третман).¹

¹ Приближно еквивалентно на ЕУР 455,300 и ЕУР 3,390.

10. После пет одложувања, на 12 декември 2003 година Основниот суд Скопје го одбил барањето на жалителот наоѓајќи дека Министерството ја немало потребната легитимација да биде тужено за штетата нанесена од Р.Д., кој како полициски резервист се сметал за претставник на државата. Судот утврдил дека меѓу 7.30 часот попладне на 5 јануари 2002 и 7.30 утрото на 6 јануари 2002 година Р.Д. бил на должност во полициска станица во Скопје. Му била дадена задача да чува стража (*службена задача – стража*) меѓу полноќта на 5 јануари и 1 часот наутро и меѓу 6 часот и 7 часот наутро на 6 јануари 2002 година. После 1 часот наутро на 6 јануари 2002 година, наместо да се врати во полициска станица, Р.Д. отишол во барот на своја волја, без за тоа да го информира неговиот претпоставен или одговорен службеник. Тој бил во униформа и го носел службениот пиштол. Во барот, во присуство на други гости и под дејство на алкохол, го испукал пиштолот и го погодил жалителот кој бил пред него на растојание од околу 1.5 м. Судот утврдил дека жалителот претрпил штета како резултат на дејствието на Р.Д. Меѓутоа, за Министерството да одговара согласно членот 157 од Законот за облигациони односи (види параграф 19 подолу) судот утврдил дека:

“... одредени услови треба да бидат исполнети – мора да биде нанесена штета од службено лице (*овластено службено лице*), мора истата да биде претрпена од физичко или правно лице и особено мора да биде сторена од страна на службено лице во извршувањето на неговите или нејзините должности. Мора исто така да резултира од незаконско дејствие. Тужениот (Државата) би била одговорна само ако штетата е сторена за време на или во врска со извршувањето на службените задачи. Едно дејствие се смета за сторено во извршувањето на функцијата ако било дел од функцијата на службеното лице. Тоа се однесува на штетно дејствие преземено за време на работното време,

во неговата службена должност или како дел на неговите службени должности. Штетата може да биде нанесена надвор од неговите службени должности, но мора да има каузална врска меѓу извршувањето на надлежноста или самата надлежност...во конкретниот случај Р.Д не бил во барот во службено својство...така што штетата не е поврзана со извршувањето на надлежностите на Министерството, иако беше нанесена во времето кога Р.Д. требало да биде на служба. Во критичното време и место, Р.Д. не постапувал во службено својство, туку како приватно лице, без оглед на фактот што тоа беше во работно време, тој беше во униформа и го искористи службениот пиштол. Р.Д. е одговорен за преземеното дејство и нанесената штета. Нема каузална врска меѓу неговото дејствие и неговата должност...

Фактот дека (Р.Д.) беше во униформа и го искористи службениот пиштол не значи, само по себе, дека тој постапувал во службено својство. Р.Д. не го искористи пиштолот во врска со извршувањето на неговите задачи, туку како гостин во барот...

Во времето кога била нанесена штетата, Р.Д. како полициски резервист, бил возрасен и обучен да користи пиштол Тужениот, како сопственик на пиштолот, е ослободен од одговорност, согласно член 163 став 2 од Законот за облигационите односи, со оглед на фактот дека штетата била нанесена само како резултат на дејствие на неговите агенти што не можело да се предвиди ниту да се спречат последиците или да се отстранат.“

11. Судот заклучил дека жалителот има право да бара надомест на штета од Р.Д, согласно членот 141 од Законот за облигационите односи (види став 18 подолу).

12. На 3 март 2004 година жалителот се жалел наведувајќи дека Министерството требало да биде одговорно за постапувањата на Р.Д. бидејќи тој го презел дејството додека бил на должност, бил во униформа и испукал од неговиот службен пиштол. Тој ја темелел одговорноста на Министерството на членот 103 од Законот за работните односи

(види подолу став 22) според кој Министерството може да бара враќање на надоместокот од Р.Д. Конечно, тој наведе дека претрпел ненадоместлива штета од инцидентот бидејќи неговата десна рака останала засекогаш парализирана.

13. На 27 април 2004 година Апелациониот суд Скопје ја одбил жалбата на жалителот наоѓајќи дека нема основ за поинаков став од оној на понискиот суд дека дејствието на Р.Д. во барот не било поврзано со неговите службени должности како полициски службеник. Исто така, утврдил дека Р.Д., кога пукал во жалителот, не постапувал како полициски службеник ниту пак ги извршувал своите службени должности. Следствено, немало одговорност од страна на Министерството. Судот понатаму го потврдил правото жалителот да бара надомест на штета од Р.Д.

14. На 21 јули 2004 година жалителот поднесе ревизија до Врховниот суд со наводи, *inter alia*, дека Апелациониот суд не ги зел предвид неговите аргументи за одговорноста на Министерството согласно Законот за работните односи.

15. На 31 мај 2006 година Врховниот суд ја одбил ревизијата на жалителот повторувајќи ги причините дадени од страна на пониските судови.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО И ПРАКСА

A. Закон за облигациони односи

16. Членот 141 од Законот за облигациони односи го предвидува општиот принцип за барање на граѓански надоместок.

17. Членот 157 го дефинира работодавачот како одговорен за штетата сторена од страна на вработен во извршувањето на неговите или нејзините надлежности или во врска со нив. Жртва може да бара надоместок директно од вработениот ако штетата била сторена намерно. Работодавачот може да бара од работникот надомест на износот исплатен на жртвата ако тој ја сторил штетата намерно или со невнимание.

18. Согласно членот 160 сопственикот на опасен предмет е одговорен за секоја штета предизвикана со истиот.

19. Членот 163 став 2 предвидува дека сопственикот на опасен предмет може да биде исклучен од одговорност ако може да се докаже дека штетата настанала исклучиво со дејствие на оштетениот или на трето лице, кое не можело да биде предвидено и чии последици не можеле да бидат избегнати или отстранети.

В. Закон за работните односи од 1993 година

20. Согласно член 103 од Законот за работните односи од 1993 година, како полноважен во тоа време, работодавач беше одговорен за штета сторена од негов работник во извршувањето на неговите или нејзините должности или во врска со нив. Работодавачот можел да бара надомест на исплатениот износ од работникот ако тој ја предизвикал штетата намерно или со невнимание.

С. Закон за внатрешни работи (Службен весник бр. 19/1995)

21. Членот 24 од Законот за внатрешни работи, полноважен во тоа време, утврди кои агенти се сметаат за овластени службени лица.

22. Согласно членот 26, овластените службени лица требало да ги извршуваат своите надлежности постојано, без оглед дали се или не се на службена должност.

23. Во состојба на војна или вонредна состојба, Министерството можело да ги повика резервистите за да обезбеди јавна сигурност и да спречи масовни нереди (член 45 став 2 од Законот за внатрешни работи). Резервистите можеле да бидат регрутирани за тренинг или пракса. За времето на службата, резервистите се сметаат за овластени службени лица согласно членот 24 од Законот (член 46).

D. Релевантна домашна судска пракса

24. Владата достави копија од првостепена судска одлука во врска со тужба за надомест на штета, против Министерството и полициски службеник кој со невнимание пукал од неговиот службен пиштол внатре во зградата на Министерството, како резултат на што тужителот претрпил телесни повреди. Првостепениот суд го нашол полицискиот службеник за директно одговорен и наредил тој да го плати надоместокот на штета. Тој понатаму го одбил барањето против Министерството заради немање на легитимација да биде тужена страна. Не беше доставена информација дали оваа одлука станала правосилна (*П.бр.1274/2007* од 2 јули 2008). Полицискиот

службеник во овој случај бил осуден за „тешки дела против безбедноста“ и осуден условно на казна затвор (К.бр.751/06 од 21 февруари 2007).

III. РЕЛЕВАНТНО МЕЃУНАРОДНО ПРАВО

A. Основни принципи за користењето на сила и оружје од страна на службените лица за спроведување на законот донесени на Осмиот конгрес на Обединетите нации за превенција на криминалот и третман на сторителите во Хавана, Куба, 27 август до 7 септември 1990 („Основните принципи“)

25. Членот 11 од Основните принципи предвидува, *inter alia*, дека:

“Правилата и регулативите за користење на оружје од страна на службените лица за спроведување на законот треба да содржат упатства кои:

- (a) Ги специфицираат околностите под кои службените лица за спроведување на законот се овластени да носат оружје...
- (b) Обезбедуваат дека оружјето се користи само во соодветни околности и на начин кој го намалува ризикот од непотребна повреда;

...

(d) Ја регулираат контролата, чувањето и издавањето на оружјето, вклучувајќи и постапки за обезбедување одговорност на службените лица за спроведување на законот за оружјето и муницијата што им е дадена.“

В. Препорака (2001) 10 од Комитетот на министри на Советот на Европа за земјите членки за Европскиот код за полициска етика („Кодот“)² и Објаснувачки меморандум за Препораката

26. Членот 37 од Кодот предвидува дека „полицијата може да користи сила само кога е строго потребно и само до онаа мера која е потребна за да се постигне легитимната цел.“

27. Коментарот на членот 37 од Кодот *inter alia* вели дека:

“...Важноста на регрутирање на соодветен персонал во полицијата, како и нивната обука не треба да биде потценета...”

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 2 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

28. Жалителот се жалеше согласно член 2 од Конвенцијата дека бил жртва на дејствие опасно по животот преземено од Р.Д, овластено службено лице. Тој исто така се жалеше согласно членот 6 дека домашните судови не успеале да ја препознаат одговорноста на државата. Судот, како господар на правното карактеризирање на фактите на случајот (види *Akdeniz v. Turkey*, бр. 25165/94, став 88, 31 мај 2005), смета дека поднесоците на жалителот во овој дел може да покренат прашање само под членот 2 од Конвенцијата кој гласи:

“1. Правото на живот на секој човек е заштитено со закон. Никој не смее намерно да биде лишен од живот, освен при извршување на

² Усвоени на 19 септември 2001 на 765^{ТИОТ} состанок на замениците на министрите.

судска пресуда со која лицето е прогласено за виновно за извршување на деликт, санкциониран со ваква казна.

2. Лишувањето од живот нема да се смета за спротивно на овој член доколку настапило како резултат на употреба на апсолутно неопходна сила;

а. при одбрана на било кое лице од незаконско насиллие;

б. при законско лишување од слобода или спречување на бегство на лице, притворено во согласност со законот;

в. при законско спречување на немир или бунт.“

А. Допуштеност

1. Применливост на членот 2 од Конвенцијата

29. Судот на почетокот забележува дека силата употребена против жалителот не била во никој случај смртоносна. Ова не го исклучува испитувањето на наводите на жалителот согласно членот 2 од Конвенцијата. Во суштина, Судот веќе ги има испитано наводите под оваа одредба каде наводната жртва не умрела како резултат на спорното дејствие (видете *Makaratzis v. Greece* [GC], бр. 50385/99, ставови 49-55, ECHR 2004-XI; *Osman v. the United Kingdom*, 28 октомври 1998, ставови 115-122, *Извештаи на пресуди и одлуки* 1998-VIII; и *Yaşa v. Turkey*, 2 септември 1998, ставови 92-108, *Извештаи на пресуди и одлуки* 1998-VI).

2. Неисцрпување на домашните правни лекови

30. Владата приговараше дека жалителот, кој беше законски застапуван, не ги искористил сите ефективни правни лекови. Особено, тој не побарал надомест на штета од Р.Д, иако бил советуван од првостепените и второстепените судови да го

стори истото (види ставови 11 и 13 погоре). Понатаму, жалителот барал надоместок само во врска со нанесените повреди, но пропуштил да ги истакне наводите во врска со членот 2 кои ги навел пред Судот.

31. Жалителот ги оспори аргументите на Владата.

3. Заклучок

32. Судот смета дека прашањето за применливост на членот 2 од Конвенцијата и приговорот на Владата се близу поврзани со основаноста на барањето на жалителот под овој наслов. Следствено, испитувањето на овие прашања треба да биде споено со оценката за основаноста на барањето.

33. Тој понатаму смета дека оваа апликација, вклучително и прашањето за применливост на членот 2 од Конвенцијата и приговорот за неисцрпување отвора сериозни прашања за фактите и правото според Конвенцијата, чие утврдување повлекува испитување на основаноста. Судот затоа заклучува дека оваа жалба не е неоснована во смисла на членот 35 став 3 точка а од Конвенцијата. Затоа таа мора да биде прогласена за допуштена.

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

34. Жалителот повторно истакна дека Државата треба да биде одговора за незаконското дејствие на Р.Д. Тоа што Р.Д. бил прогласен за одговорен според кривичното право не ја ослободува државата од нејзината одговорност за штетата што Р.Д. ја нанел додека бил на должност. Првостепената судска

одлука доставена од Владата (види став 26 погоре) била уште посилен доказ дека релевантното законодавство било погрешно применето од страна на домашните судови.

35. Владата во поднесокот истакна дека Р.Д. немал намера да го убие жалителот. Тоа било утврдено во текот на кривичната постапка против него (види став 7 погоре). Меѓутоа, тие се согласија дека, со оглед на сериозноста на нанесените повреди, жалителот бил подложен на лош третман кој можел да потпадне под членот 3 од Конвенцијата, за кој Државата не сноси одговорност според неговиот супстанциелен ден. Нејзината одговорност заврши со кривичната постапка во која Р.Д. беше осуден и казнет. Граѓанските судови, во трите инстанции, го одбиле барањето на жалителот наоѓајќи дека Државата не можела да биде одговорна во случај на отсуство на каузална врска меѓу дејствието на Р.Д. и неговите службени должности. Во оваа смисла, тие потсетија дека во критичното време, Р.Д. ја напуштил неговата работа за време на работните часови, без согласност на неговите претпоставени. Инцидентот се случил откако тој ја завршил службената должност, односно со стражарењето. Во барот тој не извршувал никаква службена должност, во тек на или во врска со неговата работа. Тој постапувал како приватно лице, како што утврдиле домашните судови.

2. Оценка на Судот

(а) Допуштеност за членот 2 од Конвенцијата

36. Согласно судската пракса на Судот, само во исклучителни случаи физичкиот лош третман од страна на државните агенти кои не резултираат со смрт може да

претставуваат повреда на членот 2 од Конвенцијата. Точно е дека во постапките поведени согласно Конвенцијата, кривичната одговорност на оние поврзани со користење на незаконска сила не се доведува во прашање. Сепак, степенот и типот на употребената сила и намерата и целта на користењето на сила можат, меѓу другите фактори, да бидат релевантни во оценката дали во конкретен случај дејствијата на државните агенти во нанесувањето повреди, но не и смрт, се такви што ги ставаат фактите во рамките на заштитата дадена со членот 2 од Конвенцијата, земајќи ги предвид предметот и целта предвидени со тој член. Во скоро сите случаи каде лице е нападнато или лошо третирано од страна на полицијата или војниците, нивните жалби повеќе би биле предмет на оценка согласно членот 3 од Конвенцијата (види *Makaratzis*, цитиран погоре, став 51, и *Ilhan v. Turkey* [GC], бр. 22277/93, став 76, ECHR 2000-VII).

37. Во овој случај, од фактите утврдени од страна на домашните судови, јасно е дека Р.Д. го погодил жалителот во десниот дел од градите. Судот го прифаќа ставот на Владата дека немало намера од страна на Р.Д. да го убие жалителот. Меѓутоа, забележува дека тоа што тој не бил убиен е случајност. Во таа смисла, Судот му дава тежина на фактот дека Р.Д. го испукал пиштолот кон жалителот на блиско растојание (1-1.5м, види став 7 и 10 погоре). Жалителот претрпел тешки повреди кои биле идентификувани дека се од витална природа. Тоа го оставило со долготраен губиток на функцијата. Бил итно примен на болница и бил два пати опериран. Сериозноста на повредите не е спорна меѓу странките.

38. Во светло на погорните околности, Судот заклучува дека, без оглед дали Р.Д. имал намера да го убие или не, жалителот бил жртва на однесување кое, по самата своја природа, го стави

неговиот живот во опасност, иако во случајот тој преживеаал. Така, членот 2 е применлив во конкретниот случај.

(b) Директна одговорност на Државата според членот 2 од Ковенцијата

(i) Општи принципи

39. Судот повторува дека членот 2, кој го заштитува правото на живот и ги поставува околностите кога лишувањето од живот може да биде оправдано, се рангира помеѓу најфундаменталните одредби на Конвенцијата, од која не е дозволена дерогација (види *Velikova v. Bulgaria*, бр. 41488/98, став 68, ECHR 2000-VI).

40. Согласно важноста на членот 2 во едно демократско општество, Судот мора наводите за повреда на оваа одредба да ги подложи на највнимателно разгледување земајќи ги предвид не само дејствијата на агентите на државата кои директно примениле сила, туку и придружните околности (види *McCann and Others v. the United Kingdom*, 27 септември 1995, став 150, Серија А бр. 324).

41. Членот 2 не се однесува само на смртта која резултира од користењето на сила од страна на агентите на државата, туку и, во првата реченица од својот прв став, ја предвидува позитивната обврска на државите да преземат соодветни чекори за зачувување на животите на оние под нивна јурисдикција (*ibid.*, параграф 57).

42. Оваа позитивна обврска значи, пред сè, примарна должност за Државата да донесе законодавна и административна рамка, дизајнирана да обезбеди ефективна превенција. Оваа рамка мора да вклучува регулатива наменета

за посебните карактеристики на одредени активности, особено внимавајќи на нивото од потенцијален ризик за човековиот живот. Државата мора да демонстрира особено внимание и да ги дефинира ограничените околности кога службените лица за спроведување на законот може да користат оружје (види *Abdullah Yilmaz v. Turkey*, бр. 21899/02, ставови 56 и 57, 17 June 2008 and *Makaratzis*, цитиран погоре, став 59).

43. За Судот, и земајќи ја предвид неговата судска пракса, обврската на државата да го заштити правото на живот мора да се смета дека вклучува и преземање на разумни мерки за да се обезбеди сигурноста на поединците на јавните места и, во случај на тешки повреди или смрт, постоење на ефективен независен судски систем што ја обезбедува достапноста на правни средства способни за утврдување на факти, повикување на виновниците на одговорност и обезбедување на соодветен надомест на штета на жртвата (види *Ciechońska v. Poland*, бр. 19776/04, став 67, 14 јуни 2011).

44. Меѓутоа, позитивната обврска треба да биде протолкувана на таков начин што не наметнува прекумерен товар на надлежните органи, имајќи ја особено на ум непредвидливоста на човековото однесување и оперативните избори кои мора да се направат во смисла на приоритети и ресурси (види *Keenan v. the United Kingdom*, бр. 27229/95, став 90, ECHR 2001-III, и *A. and Others v. Turkey*, бр. 30015/96, ставови 44-45, 27 јули 2004). Особено, изборот на средства за обезбедување на позитивните обврски согласно членот 2 е во принцип прашање кое потпаѓа под дискреционата маргина на државата договорничка. Постојат различни начини да се осигураат правата од Конвенцијата, и дури иако државата пропушти да примени една конкретна мерка обезбедена со

домашниот закон, таа сепак може да ја исполни својата позитивна обврска со други средства (види *Ciechońska*, цитиран поворе, став 65 и *Fadeyeva v. Russia*, бр. 55723/00, став 96, ECHR 2005-IV).

(ii) *Применливост на горенаведените принципи во овој случај*

45. Судот ги разгледува специфичните околности под кои Р.Д. го застрелал жалителот. Во таа смисла, тој забележува дека Р.Д. во релевантното време бил полициски резервист и оттука, агент на државата. Тоа беше потврдено од граѓанските судови (види став 10 погоре) и согласно член 46 од Законот за внатрешни работи, тогаш во сила (види став 25 погоре). Во критичното време, поточно ноќта 5-6 јануари 2002 година, Р.Д. бил на должност во полициска станица каде бил задолжен да чува стража на полноќ (на 5 јануари) и 6 часот наутро (на 6 јануари 2002 година), секој пат по еден час. Во 1 часот утрото на 6 јануари 2002 година, после завршувањето на неговата должност на стража, и без информирање на неговите надредени, тој ја напуштил станицата и заминал во бар. Тој бил во униформа и го носел службениот пиштол. Во 3.50 часот наутро тој ден пукал со пиштолот и го погодил жалителот во градите. Р.Д. бил осуден, првично *in absentia*, за небрежно сторување на тешко кривично дело против безбедноста и бил осуден на две години затвор. Откако постапката бил повторно отворена, тој бил повторно прогласен за виновен и осуден условно на казна затвор (види ставови 7 и 8 погоре). Жалителот бил советуван да бара надомест на штета во посебна граѓанска постапка.

46. Во граѓанската постапка, жалителот барал домашните судови да ја утврдат одговорноста на државата за сторената

штета. Судовите го одбиле барањето бидејќи утврдиле дека државата ја немала потребната легитимација за да биде тужена страна. Така било бидејќи Р.Д. не постапувал во службено својство, туку како приватно лице и штетата не била сторена во текот на или во врска со извршувањето на неговите надлежности.

47. Судот потсетува на својата судска пракса според која државата е директно одговорна за акти на насилство сторени од полициски службеници во извршувањето на нивните надлежности (види *Krastanov v. Bulgaria*, бр. 50222/99, став 53, 30 септември 2004). Конкретниов случај треба да се разликува од случајот *Krastanov* бидејќи се однесува на загрозувачко дејствие на државен агент преземено надвор од неговите надлежности.

48. Со цел да се утврди дали државата треба да сноси одговорност за незаконските дејствија на нејзините агенти преземени надвор од нивните службени должности, Судот треба да ги оцени сите околности и да се разгледаат природата и околностите на однесувањето кое е во прашање.

49. Во оваа смисла, Судот забележува дека инцидентот се случил во текот на работното време на Р.Д. Нема сомнение дека Р.Д., во релевантното време, требало да биде на должност во полициската станица. Тој го напуштил неговото службено место без одобрение на неговите претпоставени и, во алкохолизирана состојба се впуштил во опасно однесување, доведувајќи го во опасност животот на жалителот. Странките не ја оспорија оваа флагрантна неусогласеност со правилата за работа, што довело до инцидентот во прашање. Р.Д. бил униформиран кога пукал во жалителот. Во такви околности, не е неразумно дека тој бил перцепиран од јавноста како агент за спроведување на законот.

Понатаму, тој го застрелал жалителот користејќи го својот службен пиштол, што му бил даден од страна на надлежните органи.

50. Судот прифаќа дека надлежните органи не можеле објективно да го предвидат несубординираното однесување на жалителот и неговото последователно крвничко однесување во барот. Меѓутоа, нагласува дека државата мора да воспостави и ригорозно да применува систем на адекватни и ефективни заштитни мерки дизајнирани за спречување таквите агенти, особено привремено мобилизирани резервисти, да го злоупотребат службеното оружје кои им е дадено во контекст на нивните службени должности. Владата не информираше за било каква регулатива во сила во таа смисла. Во тој поглед Судот повикува на членот 26 од Законот за внатрешните работи кој бара државните агенти, како што бил Р.Д., да ги извршуваат нивните обврски „во секое време, без оглед дали се или не се на службена должност.“ Јасно, примената на оваа одредба имаше очигледни користи за општеството, но таа исто така вклучувше одреден потенцијален ризик. Постојаното ангажирање на државните агенти како полициски службеници бара тие да имаат секогаш службени оружја со цел да ги извршуваат нивните надлежности.

51. Понатаму, Судот повторува дека од државите се очекува да воспостават високи професионални стандарди во рамките на нивните системи за спроведување на законот и да обезбедат дека лицата кои работат во тие системи ги исполнуваат бараните критериуми (види, *mutatis mutandis*, *Abdullah Yilmaz*, цитиран погоре, ставови 56-57). Особено, кога се опремуваат полициските сили со оружје, не само што мора да бидат дадени неопходните технички обуки, туку и селекцијата на агентите кои

имаат дозвола да носат такво оружје мора да биде предмет на особена контрола.

52. Во овој случај, Владата не информираше дали било каква оценка била направена од националните органи во однос на тоа дали Р.Д. бил способен да биде регрутиран и вооружен со такво оружје кое доведе до инцидентот во прашање. Во такви околности, Судот смета дека штетното дејствие што Р.Д. го презеде во барот мора да биде припишано на одговорната држава.

53. Тужбата на жалителот против Државата претставуваше соодветен форум со надлежност да се утврди одговорност за дејствијата на Р.Д. кои доведоа до повреда на правата од членот 2 од Конвенцијата. Фактот дека тој не бараше надомест од Р.Д. не е одлучувачки бидејќи целта на неговото барање, како и на неговата апликација до Судот, беше да се утврди одговорноста на државата како таква.

54. Со оглед на горенаведеното, Судот го одбива приговорот на Владата за неисцрпување и смета дека имало повреда на членот 2 од Конвенцијата во неговиот супстанциелен дел.

55. Во отсуство на експлицитна жалба од страна на жалителот, Судот нема да оценува дали државата постапила согласно со процедуралната обврска од членот 2 од Конвенцијата.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

56. Жалителот се жалеше дека граѓанската постапка била неразумно долга, повредувајќи го членот 6 став 1 од Конвенцијата кој, како релевантен, гласи:

„Секој, при определување на неговите граѓанските права и обврски... има право на правично и јавно судење во разумен рок, пред трибунал...“

57. Судот забележува дека постапката во прашање започнала на 11 ноември 2002 година, и завршила на 31 мај 2006 година кога Врховниот суд ги одбил барањата на жалителот. Таа оттука, траела три години, шест месеци и дваесет дена на сите три нивоа на надлежност.

58. Судот не смета дека случајот бил сложен.

59. Судот смета исто така, земајќи го предвид материјалот пред него, дека жалителот не придонел кон должината на постапката.

60. Што се однесува до однесувањето на надлежните органи, Судот смета дека освен доцнењето од две години на постапката пред Врховниот суд, кое било донекаде долго, не постојат други доцнења кои може ним да им се припишат.

61. Земајќи ги предвид критериумите утврдени со судската пракса за оценка на барањето за разумен рок содржано во членот 6 став 1 од Конвенцијата (види, меѓу другите авторитети, *Frydlender v. France* [GC], бр. 30979/96, став 43, ECHR 2000-VII; *Comingersoll S.A. v. Portugal* [GC], бр. 35382/97, ECHR 2000-IV; and the *Philis v. Greece* (бр. 2), пресуда од 27 јуни 1997, *Извештаи од пресуди и одлуки* 1997-IV, параграфи 35), Судот смета во целина дека постапката во конкретниов случај била спроведена во разумен рок и жалбата на жалителот во однос на должната е неоснована во смисла на членот 35 параграф 3 точка а од Конвенцијата. Таа мора да биде одбиена во согласност со членот 35 параграф 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

62. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

“Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно, Судот ќе му додели правична отштета на оштетениот.”

A. Штета

63. Жалителот бараше 3,390 евра (ЕУР) за материјална штета. Овој износ се однесувал на медицинските трошоци за неговиот третман. Како доказ, тој поднесе копии од релевантните фактури. Тој исто така бараше ЕУР 455,300 за надомест на нематеријалната штета предизвикана од болка, страв, намалена способност и нагрденост како резултат на повредите. Двата износи кореспондираат на сумите кои жалителот ги барал во граѓанската постапка (види став 9 погоре). Дополнително, тој побара ЕУР 10,000 за наводна повреда на членот 2 и ЕУР 10,000 за наводно негирање на правото на фер судење.

64. Владата ги оспори овие барања со ставот дека немало каузална врска меѓу штетата и наводните повреди. Што се однесува на материјалната штета, тие наведоа дека жалителот пропушти да бара надоместок од Р.Д. како сторител на кривичното дело и директно одговорен за нанесената штета. Што се однесува пак до нематеријалната штета, тие наведоа дека истата не била поддржана со доказ. Истото се однесувало на неговите барања за наводна повреда на членовите 2 и 6. Конечно, тие тврдеа дека стандардот на живот во Република Македонија треба да биде земен предвид и дека утврдувањето на повреда на Конвенцијата треба да биде доволен правичен надоместок.

65. Судот смета дека бараниот надоместок за материјална штета се однесува на медицинските трошоци на кои жалителот беше изложен како директна последица на тоа што бил повреден од Р.Д. Со оглед на доказните документи и фактот дека Владата не ги оспори нивниот износ, Судот ја доделува целата сума барана под овој наслов.

66. Тој понатаму прифаќа дека жалителот претрпел нематеријална штета која не може да биде компензирана исклучиво само со наоѓање на повреда на членот 2 од Конвенцијата. Вршејќи ја оценката на еднакви основи, Судот му доделува на жалителот ЕУР 12,000 плус било кој издаток кој може да му биде наплатен.

В. Трошоци и надоместоци

67. Жалителот не побара надоместок за трошоците и надоместоци. Следствено, Судот не доделува износ по овој основ.

С. Затезна камата

68. Судот смета дека е соодветно затезната камата да се пресмета согласно најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на што треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ ЕДНОГЛАСНО

1. *Врши спојување кон одлуката по основаноста на прашањето за применливоста на членот 2 од Конвенцијата и*

приговорот на Владата за неисцрпување на домашните правни лекови;

2. *Утврдува* дека членот 2 на Конвенцијата е применлив во овој случај;

3. *Го одбива* приговорот на Владата за неисцрпување на домашните правни лекови;

4. *Ја прогласува за дозволена* жалбата согласно членот 2 од Конвенцијата и остатокот од апликацијата го прогласува за недопуштен;

5. *Утврдува* дека имало повреда на членот 2 од Конвенцијата;

6. *Утврдува*

(а) дека тужената држава треба да му ги плати на жалителот во рок од три месеци од конечноста на одлуката согласно членот 44 став 2 од Конвенцијата, следните износи, конвертирани во националната валута на тужената држава по курс на денот на извршувањето;

i) ЕУР 3,390 (триилјадитристаидеведесетевра), плус било кои такси што можат да бидат наплатени во однос на материјалната штета, и

ii) ЕУР 12,000 (дванаесетилјадиевра), плус било кои такси што можат да бидат наплатени во однос на нематеријалната штета;

(b) дека од истекот на наведениот рок од три месеци до извршувањето, основна камата ќе се пресмета на наведениот износ според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка за односниот период плус три процентни поени;

7. *Го одбива* остатокот на барањето на жалителот за правична отштета.

Изготвено на англиски, и доставено на писмено на 19 април 2012, согласно член 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Claudia Westerdiek
Секретар

Peer Lorenzen
Претседател